

Confectieboompjes als entree dorp

OPINIE BOMENKAP

● Provincie wil 149 oude eiken in gevangenisdorp Veenhuizen vellen

Door Mariët Meester

In 1959 zette ik mijn eerste stapjes in Veenhuizen. Mijn ouders zijn er blijven wonen, en ook nu ze de 80 zijn gepasseerd willen ze niet uit het gevangenisdorp weg. Daardoor volg ik alles wat er speelt al heel lang. Sinds een maand of vijftien zit ik er zelfs letterlijk bovenop, want ik ben tijdelijk terug. Vanuit een leegstaande pastorie heb ik de afgelopen periode tientallen verhalen van oud-inwoners vastgelegd, met als doel de twintigste-eeuwse geschiedenis van deze bijzondere gemeenschap niet verloren te laten gaan.

Ik heb de gekste dingen gehoord! Zo vertelde een vroegere Directeur Algemeen Beheer dat er in 1975, toen hij benoemd werd, een 'grachtenplan' lag dat miljoenen kostte. Rond de Veenhuizer gevangenis zou een gigantisch stelsel van brede grachten komen, waarvoor de helft van de driehonderd justitiewoningen moest worden afgebroken. Dat is veiliger, was het argument. Onzin, vond de nieuwe directeur, de grachten die er al lagen waren juist ideaal. Te ondiep om doorheen te zwemmen en te diep om doorheen te waden. 'Modder is veel beter dan water.'

▼ De eiken langs de Hoofdweg in Veenhuizen. Foto: Jaap de Ruig

Het lukte hem om het plan te verijdelen. Wel werd er omwille van de veiligheid een aantal woningen rond de gevangenis gesloopt. Ongeveer tegelijkertijd verdwenen er ook andere panden uit Veenhuizen, monumentale woningen waarvan er twee aan de Hoofdweg stonden, de enige publiek toegankelijke straat. Heidezicht was een directeurswoning, in Zegenrijk woonde de gestichtsdomee. Tijdens mijn gesprekken met oud-Veenhuizers is me vaak gevraagd waarom deze mooie huizen niet mochten blijven. Tja, niemand weet het. Het was de mode van die tijd; zo dachten we.

Tegenwoordig wordt er zorgvuldiger met Veenhuizen omgegaan. Toch moet ik op het moment regelmatig aan de jaren 70 denken. Terwijl ik mijn best zat te doen de twintigste-eeuwse geschiedenis van Veenhuizen te conserveren, waren anderen plannen aan het ontwikkelen om 149 vertegenwoordigers van diezelfde geschiedenis neer te halen. De provincie Drenthe wil over een lengte van 4 kilometer alle oude eiken omzagen die langs de Hoofdweg staan, en die zo'n honderd jaar geleden door bewoners van de gestichten zijn geplant. In Veenhuizen staan veel van zulke bomen, die samen beeldbepalend zijn. De bezoeker die in de gevangenis kolonie arriveert, en dat is altijd over de Hoofdweg, het visitekaartje van het dorp, merkt onmiddellijk dat de sfeer bijzonder is, bijna als op een oud landgoed.

Straks wordt dat anders. Vanaf het najaar van 2012 kom je Veenhuizen binnen langs confectieboompjes van 5 jaar oud die keurig in het gelid staan. Nu het dorp probeert om op de Werelderfgoedlijst te komen, lijkt dat me een ontwikkeling

om nog eens goed over na te denken. De mensen van Unesco zullen schrikken als ze zien hoezeer het karakter van Veenhuizen is aangetast. Niet alle oude eiken zijn er even goed aan toe, dat is duidelijk. Maar ja, als een mens jarenlang niet naar de tandarts gaat is hij ook niet op zijn mooist. Deze bomen zijn de afgelopen jaren verwaarloosd, ze zijn niet gesnoeid of anderszins onderhouden. Hun matige conditie kan ook te maken hebben met de verhoogde grondwaterstand in het Fochteloërveen, hoorde ik. Mocht dat kloppen, dan redden jonge boompjes het zeker niet.

Als ik langs de Hoofdweg in mijn dorp fiets, torent nog steeds een lange rij eiken boven me uit. Ze beginnen al mooi in het blad te komen. Uit onderzoek is gebleken dat de grond waarin ze staan te dicht en te zout is geworden. Misschien ligt daar de oplossing, misschien kan de grond onder de bomen worden ververst. Als er dan ook nog enkele bomen worden vervangen, zoals externe deskundigen hebben geadviseerd, kan de rest worden opgeknapt. Iemand met slechte tanden krijgt tegenwoordig ook niet meteen een kunstgebit.

In Veenhuizen staan bijna 150 zwijgende representanten van het verleden. Er zijn al genoeg onherstelbare fouten gemaakt in dit historische dorp. Laten we nou eerst eens alles op alles zetten om de oude eiken te behouden. Neem de beste maatregelen, geef de bomen de aandacht die ze verdienen. Dat bespaart een hoop geld ook. Kappen kan altijd nog. Maar een weg terug is er dan niet meer.

Mariët Meester is schrijfster.

